

“Sankciju vārgums.” Krievu un baltkrievu kokmateriāli joprojām nonāk Eiropas Savienībā.

Avots: Latvijas Mežu sertifikācijas padome

Esot pieredzes apmaiņā Polijā kopā ar mūsu meža nozares kolēģiem, sarunās iznāca pieskarties arī tēmai par sankcionēto koksni no Baltkrievijas un Krievijas. Situācija ir absurda līdz nejēdzībai, ir ziņas, ka lielos apjomos kokmateriāli “ceļo” uz Eiropu gan no St.Pēterburgas, Arhangeļskas un Murmanskas kuģos, gan pa dzelzceļu no Baltkrievijas un dažādiem citiem ceļiem no Kaukāza un Vidusāzijas. Tā ir krievu koksne, kas “pēc papīriem” skaitās Gruzijas, Kazahstānas, Kirgizstānas, Turcijas un citām zemēm, kas pirms 2022.gada 24.februāra tika uzskatītas par t.s.“nekoksnes” valstīm. Ja patiešām vēlas pārbaudīt kokmateriālu izcelsmes vietu, mūsdienās to var noteikt arī pēc t.s. koksnes DNS analīzēm. Ne visai sarežģīti ir izsekot kravas plūsmas un pat vienkārši doties vizītē, piemēram, uz Gruziju vai Kazahstānu un secināt, ka tur neražo attiecīgos kokmateriālus. It kā vienkārši, bet praksē, diemžēl, viss notiek pavisam citādi...Starp citu, bija pāris poļu uzņēmumi, kas nevēlējās mūsu uzņēmēju grupu pieņemt, jo, lūk, “latvieši pērkot no krieviem koksni, uzdodot to par savējo un eksportējot tālāk”... Šeit gan vietā teiciens: *“Bet ko tu raugi skabargu sava brāļa acī, bet balķi savā acī neredzi?”(Mateja ev. 7:1-5)*

Tātad, Eiropas Savienība aizliedza importēt koksni no Krievijas un Baltkrievijas jau 2022. gada martā, neilgi pēc tam, kad krievi iebruka Ukrainā. Līdz tam, piemēram, baltkrievi gadā eksportēja kokmateriālus uz Eiropu aptuveni viena miljarda eiro vērtībā.

Kopš aizlieguma stāšanās spēkā Eiropā pēkšņi sāka parādīties lieli koksnes apjomi, kas, iespējams, nāca no Kazahstānas un Kirgizstānas. Piemēram, imports no Kazahstānas (valsts, kas līdz tam gandrīz neko neeksportēja) bija palielinājies 74 reizes, bet imports no Kirgizstānas - aptuveni 18 000 reižu. Vai tas ir fantastisks “veiksmes stāsts” kokrūpniecības attīstībai šajās valstīs?

Vidusāzija – kokmateriālu ražošanas reģions?

Baltkrievijas Izmeklēšanas centra (BIC) un Organizētās noziedzības un korupcijas apkarošanas ziņošanas projekta (Organized Crime and Corruption Reporting Project - OCCRP) partneru tīkla kopīga izmeklēšana 2022. gada decembrī parādīja, ka Baltkrievijas un Krievijas kokrūpniecības uzņēmumi izvairījās no sankcijām, iesniedzot dokumentus, kuros bija norādīts, ka to sūtījumi nāk no Kazahstānas un Kirgizstānas.

"Koksnes imports no Kazahstānas uz Eiropu 2022. un 2023. gadā uzrādīja neticamu pieaugumu līdz rekordlielam apjomam - gandrīz 126 miljoniem eiro (136,5 miljoniem ASV dolāru)," norādīts izmeklēšanas ziņojumā. Šajā ziņojumā īpaši tika uzsvērtā Kazahstānas minimālā iesaisti kokmateriālu tirdzniecībā pirms Eiropas Savienības sankcijām pret baltkrievu kokmateriāliem.

Pēc atklātajiem faktiem Eiropas Savienība pastiprināja muitas kontroli, kā arī apsprieda šo jautājumu ar kirgīzu un kazahu valdībām. Sarunu rezultātā kontrabandas ceļš tika daļēji slēgts

Pagāja gads un atkal BIC pievērsās šim jautājumam. Tika konstatēts, ka Kirgizstānas izcelsmes kokmateriālu imports ir samazinājies gandrīz par 50 %, savukārt, imports no Kazahstānas faktiski ir pieaudzis, lai gan šajā valstī kokrūpniecības vajadzībām izmantojamo mežu platības ir niecīgas.

Ir žurnālistu grupa, kas esot ieguvuši vairāk nekā 40 piegādes līgumu kopijas. Līgumu apjomi ir miljoniem eiro vērtībā, tas, savukārt, liecina par Baltkrievijas kokmateriālu ievēšanu Eiropas Savienībā

Aizdomas par to, ka Polija kalpo kā Baltkrievijas un Krievijas kokmateriālu ievēšanas tranzīvalsts, pastiprina pagājušā gada ievērojamais importa pieaugums Polijā. Salīdzinājumā ar 2022. gadu apjomi palielinājās gandrīz piekārt - no 14 miljoniem eiro (15,16 miljoniem ASV dolāru) līdz gandrīz 68 miljoniem eiro (73,64 miljoniem ASV dolāru).

Ziņojumā uzsvērts ievērojamais kokmateriālu importa pieaugums no Kazahstānas pēdējo divu gadu laikā. To norāda arī Polijas Kokrūpniecības ekonomikas palāta. Tās pārstāvis Polijas izdevumam Gazeta Wyborcza sacīja, ka šie apjomi varētu liecināt par Krievijas un Baltkrievijas panakumiem apejot sankcijas. Īpaši tika uzsvērts, ka apjomi

palielinājušies saplāksim. Baltkrievija 2022. gadā bija 34. lielākā saplākšņa eksportētāja. Kazahstāna iepriekš nekad nebija ražojusi saplākšni, bet pēdējo divu gadu laikā tā ir kļuvusi par nozīmīgu piegādātāju. Protams, te uzreiz ir redzama aizdomīga shēma, jo Kazahstānā nav šajā laikā straujā tempā uzceltas saplākšņa ražošanas rūpnīcas.

Polijas Kokrūpniecības pārstāvji uzsver, ka organizācijas biedru uzņēmumi ir ziņojuši, ka ir saņēmti piedāvājumi iepirkt kokmateriālus par neparasti zemām cenām. Koku sugas, no kā ražoti materiāli, skaidri norāda uz Krievijas izcelsmi, - piemēram, Sibīrijas lapegle. Kad organizācija uzzināja par veiksmīgi noslēgtiem konkursiem valsts uzņēmumos par koksnies piegādi (tajos bija noteikts nenormāli zems cenu līmenis, - pat zemāks nekā izejmateriālu cena), tā vērsās Polijas Valsts ģeogrāfijas ministrijā ar aicinājumu veikt attiecīgus kontroles pasākumus. Atbilde gan vēl nav saņemta.

Līdzīgas nesakritības tika konstatētas arī Latvijā un Lietuvā. No Kazahstānas gan latvieši, gan lietuvieši importēja koksnies miljoniem eiro vērtībā, lai gan iepriekšējos gados imports bija minimāls. Skaidri redzams, ka šī situācija normālos apstākļos nav iespējama, ņemot vērā, ka tikai piecus procentus Kazahstānas teritorijas klāj meži un šī valsts importē kokmateriālus no Krievijas un Baltkrievijas.

BIC ziņojumā ir arī ziņots par dokumentu viltošanu eksporta procesā. Piemēram, tajā tika konstatēts darījums, ko Kazahstānas piegādātājs Nurr-Electro veica pagājušajā gadā kādam Polijas uzņēmumam, neskatoties uz to, ka šis kazahu Nurr-Electro tajā laikā jau bija likvidēts.

Ir papildu pierādījumi, ka Kazahstānas eksporta datubāzēs nav nekādu ierakstu. Dokumentos ir fiksēti ar Baltkrievijas uzņēmumiem saistīti pārvadātāji, tādejādi, šī situācija vēl vairāk apstiprina aizdomas, ka Eiropas robežas Baltkrievijas kokmateriāliem ir atvērtas, neraugoties ne uz kādām sankcijām.

Kazahstāna nav vienīgā, kas piesedz Baltkrievijas kokmateriālu eksportu. Tiek ziņots par poļu uzņēmumu PLRBL, kas 2023. gadā parakstīja līgumus par Baltkrievijas izcelsmes kokmateriālu piegādi Eiropā, maskējot tos kā Kirgizstānas izcelsmes koksnies. Šo darījumu vērtība tika lēsta aptuveni 15 miljonu eiro (16,25 miljonu ASV dolāru) apmērā.

Tiek ziņots, ka piegādes saskaņā ar šāda veida līgumiem 2022. un 2023. gadā aptvēra vairākas valstis, - Poliju, Lietuvu, Latviju, Slovēniju, Ungāriju, Franciju, Vāciju, Beļģiju, Čehiju un Igauniju.

Ko var secināt apkopojot informāciju?

Pirmkārt – Eiropas savienības ieviestās sankcijas pret krievu un baltkrievu kokmateriālu importu nedarbojas pienācīgā līmenī, lai neteiktu skarbāk; Otrkārt – nav īsti saskatāma patiesa vēlme Eiropas Savienībā šo sistēmu sagraud, lai gan to varētu izdarīt visai ātri – jo ir skaidri konstatējama koksnes patiesa izcelsme un t.s. “nekoksnes” valstu pēkšņā un milzīga apjomā esošā koksnes produkcijas eksporta izaugsme; Treškārt - koksnes industrija ir skarba tirgus sastāvdaļa, kurā vienmēr būs negodīgi spēlētāji, kas peļņas dēļ neraugoties ne uz ko “ies pāri visiem principiem un morāles normām”, Ciniski, bet fakts...